

[Aage Frandsen]

somhedsejernes, men det er efter vores opfattelse nogle midler, som lønmodtagerne har skabt grundlaget for, men som virksomheds-ejerne tager til sig, så det er altså noget med, at man tager fra dem, som i virkeligheden har taget det fra nogle andre. Det er vores politiske opfattelse, og det er klart, at det er en politisk holdning til disse spørgsmål.

Endvidere har der været rejst kritik af, at det er tvangsmæssigt – det er et tvangsindgreb, siger man – og jeg tror, den konservative ordfører, hr. Jens Jørgensen, sagde, det var en syg tankegang, og det er jo stærke ord. Det er klart, det er tvang, men skat er jo også tvang, og der er mange andre ting her i tilværelsen, der er tvang.

Der blev spurgt, om lønmodtagerne gerne vil have det, hvortil jeg må sige, at partierne jo foreslår så mange ting, som det ikke er sikkert alle synes er en god idé. Vi synes, det er en god idé, og vi står inde for det i forhold til vores vælgere, men der er masser af mennesker, som ikke synes, det er en god idé, og som derfor også stemmer på andre partier.

Hr. Poul Nødgaard stillede et helt konkret spørgsmål, som naturligvis må stilles til et sådant forslag, nemlig om det er noget, der kun skal bruges, når en virksomhed giver overskud, eller om de lønmodtagere, der er ansat i virksomheden, skal betale noget ekstra – sådan forstod jeg spørgsmålet – for at dække et eventuelt tab, hvis virksomheden går ned og hjem. Dertil må jeg sige, at det her må gælde på samme måde som for enhver anden aktiekapital, nemlig at den er tabt, men så heller ikke mere. Princippet i forbindelse med ansvarlig kapital er, at det beløb, der er indskudt af en privat person eller af en fond – i dette tilfælde lønmodtagere eller en kollektiv virksomhed – naturligvis er tabt, men der er ikke noget med, at de skal betale erstatning i forhold til et større tab. Sådan er det også, når det drejer sig om ansvarlig lønmodtagerkapital. Og sådan gælder det i det hele taget, når det drejer sig om aktiv kapital.

Jeg må selvfølgelig konstatere, at der ikke har været tilslutning til forslaget. Det havde jeg heller ikke ventet, for det ville have været udtryk for et eller andet ideologisk spring i udviklingen, som sjældent forekommer under en debat i Folketinget. Men så glæder jeg mig til næste debat, vi skal have, for det kan da ikke blive

ved med den totale afvisning af vores gode ideer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

26) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 73:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg om arbejdspladsdemokrati.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 11/3 93).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Så må jeg jo prøve, om jeg kan sprede lidt sol og glæde hos hr. Aage Frandsen.

SF vil med dette forslag gerne have undersøgt, hvordan det står til med demokratiet på de danske arbejdspladser, og SF foreslår derfor, at der skal nedsættes et udvalg, som skal undersøge, hvor langt vi herhjemme er nået med at gennemføre demokrati på arbejdspladserne. Mere konkret er ønsket at vide, i hvilket omfang lønmodtagerne har indflydelse på virksomhedernes ansættelses- og afskedigelsespolitik, drift og investeringspolitik, indførelse af ny teknologi osv.

SF vil gerne have udarbejdet en hvidbog – det lyder også så flot, vil jeg sige – som skal fortælle, hvordan udviklingen på dette område foregår i andre lande, som vi normalt sammenligner os med, herunder i øvrigt de multinationale selskaber, hvilket jo i hvert fald er meget

[Arbejdsministeren]

relevant. På baggrund af et analysearbejde skal der udarbejdes modeller til, hvordan arbejdspladsdemokratiet skal udformes, og det er klart, at SF her rører ved noget helt centralt, nemlig hvordan den danske model virker.

Det er regeringens opfattelse, at vi i Danmark er nået langt med hensyn til at have demokrati på vore arbejdspladser. Vort aftalesystem er jo faktisk et glimrende eksempel på demokrati, og i disse år er vi meget bevidste om, at vi i bund og grund har en demokratisk måde at indrette arbejdsmarkedet på. Det gælder også ude på de enkelte arbejdspladser, men selvfølgelig med større eller mindre vægt.

Men aftalemodellen gennemsyrrer på alle niveauer og på mange forskellige områder, hvad der faktisk sker i arbejdslivet. Ude på de enkelte arbejdspladser forhandles der løn for meget store dele af arbejdsstyrken, vort tillidsmandssystem og vore samarbejdsudvalg er vistnok second to none. Endelig har vi også på mange områder en lovgivning, der rent faktisk og helt præcist giver lønmodtagerne på de enkelte arbejdspladser en betydelig medindflydelse – jeg tænker ikke mindst på vores arbejdsmiljølov.

Alt i alt har vi efter regeringens opfattelse et arbejdsmarked og et demokrati eller en måde at have dialog på, som giver mulighed for fleksibilitet, omstillingsparathed og engagement og dermed, som SF også påpeger, produktive lønmodtagere.

Jeg mener, at vi i tide skal forberede os på fremtidens arbejdsmarked, hvor regeringen gerne så en fladere struktur, en højere grad af uddelegering af arbejdsprocesser, tværgående beslutningsveje og mere medarbejderindflydelse. Igen mener jeg, at den danske model faktisk er et udmærket grundlag for denne udvikling, fordi den i sin rod er både fleksibel og demokratisk.

Jeg synes, at SF her har en god sag – en sag, som vi i nogen grad kan følge – som model til, hvordan vi får startet disse overvejelser. Jeg synes, det er en god idé først at undersøge, hvordan det rent faktisk fungerer: Trænger vores forestillinger til at blive justeret? Synes vi måske, verden ser lidt mere lyserød ud, end den rent faktisk er, eller ser vi den som noget sortere, end den rent faktisk er? Hvordan fungerer vores samarbejdsaftaler? Hvordan fungerer vores tillidsmandsregler? Er det kun paragraffer, eller trænger de ned på den enkelte ar-

bejdsplads, og fremstår de som demokratiske organer for den enkelte medarbejder?

Men når alle disse spørgsmål er stillet og den positive holdning er tilkendegivet, tror jeg faktisk, at vi skal starte et andet sted end med det SF-forslag. Jeg tror ikke, at man får et troværdigt indtryk af, hvordan arbejdspladsdemokratiet fungerer i Danmark ved at sætte to eller tre privatansatte lønmodtagere ind i et udvalg; flere bliver der jo ikke tale om, hvis man begynder at gange og dividere.

Jeg tror snarere, at vi måske skulle bede et par af de dygtige arbejdsmarkedsforskere, vi har i Danmark, om at se på disse spørgsmål. Jeg ved positivt, at der pågår forskning om disse spørgsmål, og jeg vil gerne give tilsagn om under udvalgsbehandlingen at redegøre for, hvad vi har af tilgængelig viden om disse spørgsmål.

Når vi har et sådant overblik, kan vi tage stilling til, om der er nogle forskningsmæssige huller, om vi kunne bede nogle dygtige forskere om at udarbejde en synteserapport. Først derefter tror jeg faktisk, at tanken om et mere konkret arbejdende udvalg er realistisk.

Endelig har jeg en enkelt bemærkning yderligere. SF lægger jo i sit forslag op til, at målet for hele øvelsen er en lovgivning om arbejdspladsdemokrati, som man forestiller sig allerede skulle fremsættes i næstfølgende folketings-samling. I den forbindelse vil jeg gerne gøre opmærksom på, at vi fra regeringens side er fast besluttet på længst muligt at holde fast ved den danske aftalemodel uden at udelukke lovgivning på særlige områder. Det er klart nok, at der kan være behov for supplerung af aftalemodellen med lovgivning, men først og fremmest et pres, en udvikling, en inspiration til arbejdsmarkedets parter om at demokratisere arbejdsmarkedet i så vid udstrækning som muligt.

Vi vil gerne prøve at se positivt på de tanker, der er i SF's forslag, om vi kan få en fladere medarbejderstruktur, men må meget klart understrege, at det i meget høj grad bør være de enkelte medarbejdere og de enkelte arbejdsgivere, der hver på deres arbejdsplads og med deres udgangspunkt finder de mest fornuftige og hensigtsmæssige måder at føre den dialog med hinanden på.

Jeg kan tilføje, at det er mit indtryk, at mange af de virksomheder, som rent faktisk har

[Arbejdsministeren]

fremtiden foran sig, godt ved, at man skal inddrage medarbejdere i meget høj grad, når det drejer sig om ny teknologi, produktudvikling og de kvalifikationsbehov, der måtte være brug for, når det næste teknologiske fremspring kommer nærmere på én.

Alt i alt har vi altså en positiv holdning til en højere grad af demokrati, men ikke på den måde, som SF her har foreslået, og som virker noget bombastisk. Jeg tror, vi skal finde andre veje at nå nogle bedre mål på.

Poul Erik Dyrland (S):

Den socialdemokratiske folketingsgruppe er i lighed med arbejdsministeren af den opfattelse, at det vil være en god idé at få udarbejdet en nærmere analyse af, hvordan det ser ud med arbejdspladsdemokratiet. Men om det skal ske ved, at der nedsættes et udvalg, vil vi lade stå åbent. Som arbejdsministeren påpegede, er der mennesker, der studerer og arbejder med disse forhold. Lad os se, hvilke oplysninger der foreligger, inden vi lægger os fast på, hvad der skal ske, og hvad udgangspunktet skal være.

Af den skriftlige fremsættelse fremgår det, at det foreliggende forslag skal ses i sammenhæng med de tre forslag, man lige har behandlet her i salen, nemlig beslutningsforslag nr. B 72 og lovforslagene nr. L 221 og L 222. Socialdemokratiet er af den opfattelse, at det foreliggende forslag sagtens kan stå alene, og sådan ønsker vi at se det.

SF betragter det næsten som en naturlov, at det arbejde, vi nu sætter i gang, skal følges op af lovgivning. I Socialdemokratiet har vi den holdning, at vi gerne vil se arbejdets resultater og eventuelle anvisninger, før vi tager stilling til, hvad der så skal ske. Ellers er vi enige i, at det er interessant at få belyst, hvordan situationen er, hvordan demokratiet virker ude på arbejdspladserne.

Arbejdsministeren nævnte tillidsmandsinstitutionen, vores aftalesystem og den demokratisering, der er sket af vores arbejdsliv. Men demokrati og demokratisering er jo et vidt begreb, som rejser mange spørgsmål. SF har peget på nogle.

Jeg kunne også sige: Er det et udtryk for, at det halter med demokratiet, når det tilsyneladende er svært at få sat gang i uddannelsesplanlægningen især på de private arbejdsplad-

ser? Er det et udtryk for, at det halter med demokratiet, når kun meget få privatansatte har fået forældreorlov eller uddannelsesorlov? Er det et udtryk for, at det halter med demokratiet, når forholdvis få privatansatte stiller op ved valg til amt og kommune? Er det et udtryk for, at det halter med demokratiet, eller er det udtryk for manglende vilje et eller andet sted, når det hidtil ad frivillighedens vej har været svært at få etableret koncernfagligt samarbejde på tværs af landegrænserne?

Demokratiet skal ses fra mange vinkler og sættes i mange sammenhænge. Lad nu det kommende arbejde afsløre, hvordan det ser ud. Socialdemokratiet vil medvirke positivt under det kommende udvalgsarbejde.

Jens Jørgensen (KF):

Hr. Aage Frandsen appellerede jo så inderligt og varmt til, at der vel nu måtte være et lovforslag eller et beslutningsforslag, som vi kunne sympatisere med.

Jeg kan jo lige så godt krybe til korset med det samme og sige, at så længe jeg kun ser på de første sætninger og de første smukke tanker om nedsættelse af et udvalg om arbejdspladsdemokrati, der skal udarbejde en hvidbog om emnet, kan det da lyde meget sympatisk, selv om jeg må erkende, at jeg har en betydelig despekt – jeg siger ikke respekt, men despekt – for det væld af udvalg, hvis arbejde munder ud i grønbøger og hvidbøger og blåbøger og rødbøger, som står og samler støv og støv og støv på diverse offentlige biblioteker.

Men når jeg så går til substansen i det foreliggende beslutningsforslag, må jeg sige, at Det Konservative Folkeparti klart må tage afstand. Det hænger sammen med, at jeg godt nok synes, vi kan undersøge, hvor langt vi er kommet i Danmark, hvordan det ser ud i multinationale koncerner, og hvordan det ser ud i udlandet, men når man ser på, hvad det i virkeligheden er, der ønskes blotlagt med henblik på økonomisk demokrati og arbejdspladsdemokrati, viser det sig, at det er emner som godkendelse af produktionsplaner, godkendelse af investeringsplaner, produktionens indhold.

Hvem vil man få til at investere i Danmark og lave arbejdspladser i dette land, hvis alle den slags oplysninger skal lægges blot og åbent for enhver og enhver form for konkurrencehensyn på forhånd serveres på en sølvbakke for eventuelle konkurrenter?

[Jens Jørgensen]

Jeg synes, at man en gang imellem skulle prøve at sætte en enkelt lille overskrift på arbejdspladserne; det burde være politikerfrit område – hvis jeg må sige det på den led – at vi skulle tage og holde fingrene en lille smule væk en gang imellem.

Det er utrolig vigtigt, at lønmodtagerne får indflydelse, når det er muligt. Men jeg oplever ikke demokrati på den måde, at det er noget, der skal komme oppefra og nedefter, presses nedover, at nu skal vi lovgive om, hvad demokrati skal være ude på arbejdspladserne. Jeg oplever ægte demokrati som noget andet – noget, der ikke opstår som et politisk diktat, men som noget, der er levet og oplevet som en realitet på arbejdspladserne, ikke som noget, der skal komme oppefra og nedefter.

Derfor afviser vi forslaget.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Vi kender jo alle sammen tidspunkter, hvor vi bliver grebet af talens strøm og det, vi siger, og føler os meget berettiget i det, men hr. Jens Jørgensen sagde noget, som jeg håber ikke står for Det Konservative Folkepartis holdning og i hvert fald ikke stod for tidligere konservative arbejdsministres, nemlig forslaget om, at arbejdspladserne skulle være politikerfrit område. Gælder det også arbejdsmiljøloven, må jeg spørge hr. Jens Jørgensen.

(Kort bemærkning).

Jens Jørgensen (KF):

Det kan jeg svare meget præcist og enkelt på. Der foreligger et beslutningsforslag om noget meget præcist, som SF har fremsat, og det er lige præcis i denne konkrete sammenhæng, jeg foreslår et politikerfrit område, og kun dér. Det var det, jeg tog stilling til.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Jeg vil også gerne stille et spørgsmål til hr. Jens Jørgensen på baggrund af den vending, hr. Jens Jørgensen brugte, og hvor der blev sagt: Medarbejderne skal deltage i demokratiet på arbejdspladsen, når der er mulighed for det, eller når der er behov herfor. Det var noget i den retning, ordvalget var. Hvem skal afgøre, hvornår det behov er der?

(Kort bemærkning).

Jens Jørgensen (KF):

Det skal jeg sige meget enkelt på samme måde som før: Det drejer sig i denne sammenhæng om, at vi holder fingrene fra arbejdspladserne. Den form for demokrati, der skal udvikles, skal udvikles på arbejdspladserne, og ikke ved, at vi kommer oppefra og skal bestemme, hvornår man skal gøre det ene eller det andet. Det er lige præcis det, der er målsigtet i det.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

For at det ikke går videre i diskussionen, og for at hr. Helge Sander, når han skal have ordet, kan undgå at gå ind i den samme blindgyde, vil jeg gøre opmærksom på, at det, der er foreslået her, er et udvalg, der skal undersøge nogle spørgsmål. Det, der lægges op til, er, at det blev undersøgt, hvordan man gør det f.eks. på den arbejdsplads, hvor jeg er ansat, eller det kunne være den arbejdsplads, som hr. Jens Jørgensen er leder af, for at finde ud af, hvordan gør man det dér. Ikke noget med, at man siger, hvordan man skal gøre det, men hvordan gør man? Det er ret uskyldigt.

Formanden:

Jeg giver ordet til hr. Jens Jørgensen for en kort bemærkning. Korte bemærkninger skal jo tjene til at opklare tvivlsspørgsmål.

(Kort bemærkning).

Jens Jørgensen (KF):

Undskyld. Jeg skal så sige ganske kort, at når jeg tager afstand fra forslaget, er det, fordi der står, ikke bare at man skal analysere, men at man har et ganske bestemt beskrevet formål med analysen. Man vil nå frem til f.eks. godkendelse af produktionsplaner, investeringsplaner og produktionens indhold. Det afviser jeg, og derfor vores afvisning af forslaget.

Helge Sander (V):

Man må sige, at SF toner rent flag i dag. Nu foreslår partiet i dette beslutningsforslag, at man skal nedsætte et udvalg om arbejdspladسدemokrati, og det følger altså lige efter, at vi har diskuteret ØD.

[Helge Sander]

Der er ifølge forslaget tale om et overordentlig stort og omfattende analyse- og udredningsarbejde, og formålet hermed skulle være at se, hvor langt demokratiseringen er kommet i relation til ansættelse, afskedigelse, produktionstilrettelæggelse osv.

Som vi oplever det, er der reelt tale om, at ledelsesretten ønskes tilsidesat, og at man fra SF's side direkte ønsker at få indført socialisme i ordets bogstaveligste forstand. Konstateres det ved analysearbejdet, at det ikke allereede er sket, proklameres det, at man i givet fald vil tage skridt til at fremsætte lovforslag herom.

Forslag af denne karakter er for os ganske uacceptable, hvilket også arbejdsmarkedets parter må være enige med os i. Arbejdsmarkedets grundlov, hovedaftalen, som der er indgået aftale om at forny, og også samarbejdsaftalen vil jo med SF's forslag blive tilsidesat og henvist til en reol i arkiverne.

Jeg må ærligt tilstå, at vi har forestillet os at placere dette beslutningsforslag lige præcis det samme sted.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Ligesom det er tilfældet med ethvert andet analysearbejde, er det meningen med dette analysearbejde, at det skal undersøge nogle bestemte forhold, hvor man giver nogle retningslinier for, hvad det er, man gerne vil have undersøgt.

Men så er man åbenbart ikke nået længere end til det første punkt. Der står imidlertid i det andet punkt, hvilke problemer man er stødt på eller forventes at støde på ved indførelse af merdemokrati på arbejdspladsen. Det vil sige, at det kunne jo være, at dette analysearbejde nåede frem til, at det dér med socialisme var en dårlig idé. Det tror jeg ikke. Men det er bare, som om hr. Helge Sander tror, at det vil nå frem til det. Derfor må man ikke have lov til at undersøge det.

Men egentlig har vi jo skitseret, at man også undersøger problemerne ved at lave demokrati, for det er da klart, at der er problemer ved at lave demokrati. Det var der også, da man lavede folkestyre i sin tid.

Poul Nødgaard (FP):

Der er ingen grund til at bruge en masse tid

på de indvendinger, som Fremskridtspartiet har mod det forslag, som vi her behandler. De kan nemt beskrives i al deres korthed: I Danmark er vi så lykkelige at have et begreb, der hedder arbejdsmarkedets parter. De forhandler ikke alene løn, men aftaler også andre forhold til fælles gavn for virksomhederne og de ansatte.

Jeg tror, disse parter vil være indstillet på at sætte sig til forhandlingsbordet, såfremt de finder, at der er behov for at få de forhold, som SF her fremfører, nærmere belyst og eventuelt aftalt.

Af det, jeg her har fremført, fremgår det klart, at Fremskridtspartiet ikke kan støtte forslaget, fordi vi i et og alt griber ind i parternes frie forhandlingsret.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Efter at have hørt hr. Jens Jørgensens, hr. Helge Sanders og hr. Poul Nødgaards indlæg er jeg kommet lidt i tvivl om, hvorvidt det er det samme forslag, vi behandler – er det samme forslag, vi har læst i hvert fald. For når jeg læser bemærkningerne til forslaget, opfatter jeg dem på den måde, at man reelt peger på, at hvidbogens konklusioner i form af forslag til modeller for øget demokrati på arbejdspladsen både skal indeholde forslag, der kan bruges som udgangspunkt for en rammelovgivning, men så sandelig også som udgangspunkt for rammeaftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

Som jeg sagde i min ordførelse, betragter vi det i øvrigt ikke i Socialdemokratiet som nogen naturlov, at der skal lovgives på dette område.

En sådan undersøgelse kan være et udmærket instrument også for arbejdsmarkedets parter.

Jørgen Estrup (RV):

Jeg synes virkelig, at hr. Aage Frandsen må være tilfreds, for det er jo lykkedes ham at sige bøj til en 2-3 ordførere her, så det kan høres helt ud på slotspladsen. Jeg har aldrig hørt noget lignende. At fordi man foreslår at nedsætte et udvalg, skal man have politikerfrit område på arbejdspladserne, man toner rent socialistisk flag, som hr. Helge Sander sagde, og hr. Poul Nødgaard var inde på, at nu havde man stoppet de frie forhandlinger osv. Det synes jeg er imponerende.

[Jørgen Estrup]

Hvis man gik ud og kiggede efter, hvad man laver på universiteterne og rundt omkring på vores forskellige institutioner, så tror jeg, man ville få sig en frygtelig forskrækkelse hos nogle af d'herres ordførere, for man laver faktisk nogle af disse ting i forvejen. Det skulle vi måske også have stoppet.

Det, der faktisk står – nu skal jeg altså stå og forsvare SF's forslag, det er jo lidt bagvendt – men det, der faktisk står, er, at man gerne vil vide noget mere. Det plejer ikke at være urimeligt og ulovligt i Danmark.

Derfor synes jeg egentlig, vi skulle se at komme lidt ned på jorden og begynde at tale om, hvad dette her drejer sig om, nemlig, at vi fortsat ikke har hold på, hvordan demokratiet fungerer på vore arbejdspladser. Det fungerer i et vist omfang. Det fungerer efter nogles mening ikke godt nok. Vi er nogle, der gerne ville vide mere om det for eventuelt, hvis vi tør for hr. Helge Sander og andre, at komme med forslag om ændringer.

Så simpelt er det, det drejer sig om her. Og det synes jeg egentlig godt vi kunne tage i et lidt mere afdæmpet tonefald.

Jeg føler nok, at SF lægger det foreliggende forslag lovlig ambitiøst op. Jeg synes, at den model, arbejdsministeren skitserede, var mere anvendelig. Vi har brug for nu i første omgang at få et overblik.

Der findes, som jeg sagde, allerede en række af disse fænomener. Vi har brug for at samle erfaringerne sammen og derefter undersøge, hvor hullerne er, og hvad det er, vi skal supplere med for at få et nogenlunde dækkende billede.

Det billede synes jeg til gengæld også vi skal have. Hr. Aage Frandsen efterlyste jo positive reaktioner efter nu at have været igennem tre lidt mindre positive behandlinger. Og jeg synes, at vores reaktion her udmærket kan være, at vi kan sige til hr. Aage Frandsen og SF, at vi gerne vil bidrage til at skabe det samlede billede. Om det så kan føre til forslag senere, er en helt anden sag. Det ved ingen af os, det må tiden vise, men jeg synes, at vi alle sammen om ikke andet så i nysgerrighedens interesse – som jeg ved hr. Helge Sander i hvert fald en gang imellem har – burde være interesseret i at komme videre. Vi har på nogle af disse punkter sat ting i gang. Jeg vil minde om, at der er en ordning vedrørende medarbejderrepræsentanter i

bestyrelser. Det kunne da være meget rart at vide noget om, hvordan den fungerede. Det var noget, der var stort, bredt flertal for i Folketinget, men det kunne være godt at vide noget mere om, hvordan den fungerede.

I hele det billede bør indgå det, der er under forberedelse, under udarbejdelse, og det er bl.a. kommet mig for øre, at man i EF-regi er i gang med at forberede et direktiv, som vedrører information og høring af lønmodtagere i multinationale virksomheder. Det synes jeg er en interessant mulighed, og den giver vi også arbejdsministeren mulighed for at orientere om og få inddraget i det videre arbejde. Det håber jeg at vi alle sammen vil kunne stille os tilfreds med.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Jeg må erkende over for hr. Aage Frandsen, at det betyder selvfølgelig noget, hvem der fremsætter et forslag, og det betyder selvfølgelig også noget, på hvilket tidspunkt et sådant forslag behandles.

Jeg tror også, at jeg fik sagt i mit indlæg, at vi har været igennem nogle SF-runder her i løbet af eftermiddagen. Men det ændrer ikke ved, at jeg synes – og det er også til hr. Jørgen Estrup – at det er tomt og hult at stå og sige: Jamen undersøg bare dette og hint, undersøg og undersøg! Man kan lige så godt se i øjnene: Hvad er formålet med at undersøge det? Det er, som det også er blevet sagt – hvis ikke direkte, så indirekte, og i hvert fald fastslået i bemærkningernes første spalte – at hvis det ikke er tilfredsstillende efter SF's opfattelse, så må der komme nye initiativer.

Dér er det, jeg tillader mig at sige, at hvis vi skal forfølge de tanker, som SF har bragt på bane i dag, tror jeg, at man kommer på kant med arbejdsmarkedets parter og med hovedpartalen. Det vil jeg gerne fastholde, og det var i det lys, jeg gerne ville have, at mine bemærkninger for skulle ses.

Så noterede jeg mig selvfølgelig, at hr. Jørgen Estrup føler, at der blev sagt både buh og bæh til os. Det tror jeg ikke at der var nogen af os tre ordførere der følte, for her er vi inde på et område, som er meget, meget væsentligt og meget centralt, og jeg er helt sikker på, at med et lidt andet ordvalg kommer vi også ind på det i morgen, når vi skal tale om arbejdsministerens store pakke.

[Helge Sander]

Det er centralt, hvordan vort arbejdsmarked udvikler sig, men skal det udvikle sig gunstigt, tror vi, det er meget, meget farligt at betræde den vej, som SF har brolagt i dag, men som heldigvis har haft nogle huller, der gør, at vi ikke kommer i mål.

Aage Frandsen (SF):

Som jeg sagde i forbindelse med de to tidligere behandlede lovforslag og beslutningsforslaget, havde jeg ikke ventet, at de tre forslag ville få en særlig positiv modtagelse. Enten måtte det være udtryk for, at der var sket noget med det, jeg havde skrevet, eller også måtte der være sket noget i de andre ordføreres hoveder. Begge dele ville være lige galt.

Derimod havde jeg ved dette forslag forventet, at der ville være en mere positiv holdning, for det er da sjældent, man synes, at det er forkert at undersøge ting. Det er klart, at vi har et bestemt politisk formål med det. Det gælder også, når hr. Helge Sander gerne vil have noget undersøgt, så har han også et bestemt formål.

Men det er da sjældent, at man afviser at undersøge noget, hvis det er et større relevant problem, man gerne vil have taget op. Det er sjældent, man siger, at modparten, der måske mener noget andet, ikke må få lov til at finde ud af det. For det kunne også være, at jeg kunne blive klogere og SF kunne blive klogere på, at de ideer, vi havde, ikke var gode nok.

Det er derfor, at hr. Helge Sander åbenbart har glemt at lægge mærke til, at vi var klar over, at der kunne være problemer med at lave mere demokrati. Der kan være problemer i at sige til lønmodtagerne: I har så og så stor indflydelse på investeringsplaner, I har så og så stor indflydelse på afskedigelser. Det kunne da godt være, at vi fik at vide, at der var nogle virksomheder, der har prøvet på at eksperimentere med, at lønmodtagerne endda i meget stort omfang havde indflydelse på afskedigelser, og at de måske var kommet frem til den konklusion, at det var de ikke helt vilde med. Sådan nogle konklusioner kunne det godt være de var nået frem til, og det synes vi egentlig var rart at få med.

Så synes jeg også, det er lidt trist, at man ikke har lagt mærke til, hvad der står omme på side 4 i bemærkningerne til forslaget, hvor der står, at det skal bruges som udgangspunkt for en rammelovgivning eller rammeaftale for ar-

bejdsmarkedets parter. Vi har slet ikke sagt, at vi vil lave en lovgivning. Vi har sagt, at der kan være tale om det måske. Der kunne være tale om at lave en meget bred rammelovgivning og derefter overlade det til arbejdsmarkedets parter at lave nogle aftaler, man udfylder, og derefter laver man på den enkelte virksomhed sine egne konkrete forslag, som vi også har skrevet her. Man kan også lave modeller for, hvordan demokrati kan forme sig på den enkelte arbejdsplads.

Jeg tror, at hr. Helge Sander har meget ret i, at han har læst de tre forslag i den rækkefølge, de skulle behandles i i dag, og selvfølgelig var klar over, at det var SF, der fremsatte dem, og derefter var hele hr. Helge Sanders tankegang og verden spundet ind i, at det her var den værste socialisme. Måske var det også galt, at vi har skrevet, at man skulle undersøge, hvordan demokratiet har formet sig i andre lande. Vi har sandelig da også nævnt, at man skulle undersøge, hvordan det var i Jugoslavien og i Sovjetunionen. Det er egentlig ikke, fordi vi synes, det var særlig godt i Sovjetunionen – men lidt i Jugoslavien.

Men vi synes egentlig, man skal undersøge tingene ganske fordomsfrit, og så kan det være, det viser sig, at der måske er noget i USA, vi kan bruge, eller måske noget i Japan. Det kunne også være, der var noget i det tidligere Jugoslavien, vi kunne bruge. Sådan har vi fordomsfrit tænkt os man kunne undersøge tingene. Vi har et klart politisk mål, vi går efter, ligesom Venstre har det, men det kan da godt være, vi kan blive klogere undervejs og finde ud af at revidere vores mål. Men det er også Venstres ret.

Så har jeg forstået på debatten, at regeringen og regeringspartierne er indstillet på, at man gør noget ved problemet, og jeg synes, at ministerens idé om, at man tager udgangspunkt i, hvad der allerede ligger af forskning på området, er en rigtig idé.

Når vi har nævnt, at man skal nedsætte et udvalg med en bestemt sammensætning, der skal lave en hvidbog, så generer det os slet ikke, at man i stedet for når frem til på et tidspunkt at sige, at vi har nogle arbejdsopgaver på det område, som ikke er udfyldt, og der er ikke nogen, der i øjeblikket arbejder med det, men så må vi sørge for, at der er nogle, der kommer til at arbejde med det, sådan at det i

[Aage Frandsen]

højere grad bliver det, som vi har anført i vores punkt 2 c, hvor der står »Forskere og andre med ekspertviden om danske og ikke mindst udenlandske erfaringer med demokrati på arbejdspladsen«. Så kan det blive den kreds af mennesker, man særlig koncentrerer sig om.

Når vi også har taget de andre med, dem under punkt 2 a og b, nemlig lønmodtagerrepræsentanter og repræsentanter for arbejdsgiverne, er det egentlig ikke, fordi vi synes, det er så vigtigt. Men vi troede bare, der var nogle andre, der syntes, det var vigtigt, at arbejdsmarkedets parter ikke blev udelukket fra sådan en diskussion og sådan en bearbejdning. Vi synes egentlig, det er meget fint, hvis man i stedet for på et tidspunkt lander på, at det er eksperter og folk med forskningserfaring, der skal med i udvalget.

Jeg giver arbejdsministeren ret i, at vi netop i Danmark har dygtige arbejdsmarkedsforskere, og det er da helt klart, at jeg har tænkt på nogle bestemte personer, som jeg kunne forestille mig at ministeren – hvis ministeren nedsætter et sådant udvalg på et tidspunkt – kunne benytte sig af, for vi har nogle.

Det, vi nok mangler noget af i Danmark, er relationen til, hvordan man gør det andre steder. Danske arbejdsmarkedsforskere forskning i danske forhold er god nok, men relationen til, hvordan man har gjort i andre lande, er nok ikke så god. I hvert fald er det noget, som vi eller jeg ikke har tilstrækkeligt kendskab til. Men det er muligt, at den viden allerede eksisterer et sted, og derfor synes jeg, at vi gennem udvalgsarbejdet skal finde frem til, hvad det er for en viden.

Jeg takker for, at regeringen og regeringspartiernes ordførere har givet, skal vi sige principiel tilslutning til tankegangen i forslaget.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Jeg vil gerne anholde hr. Aage Frandsen på bemærkningen om, at – sådan forstod jeg det i hvert fald – der var lagt op til fra Socialdemokratiets side, at vi ville holde nogle uden for et eventuelt kommende udvalgsarbejde. Det har vi nu ikke villet, og det sagde jeg ikke i min ordførertale. Jeg satte spørgsmålstegn ved, om vi skulle have et udvalg, og har ikke i ordførertalen forholdt mig til spørgsmålet om, hvordan et eventuelt udvalg skulle sammensættes.

Vi sagde: Lad os søge ekspertisen først, lad os se, hvad der er af litteratur, lad os se, hvad der er af huller, og så tager vi stilling til spørgsmålet om et udvalg.

Vi ønsker altså ikke at holde nogen uden for et eventuelt kommende udvalgsarbejde. Det vil vi tage stilling til til den tid.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Til hr. Aage Frandsen: Selvfølgelig er det legalt at gå efter et politisk mål. Det er det, det handler om. Det er derfor, vi står her, og det er det, vi alle sammen forsøger at forfægte.

Men det må da være lige så legalt, at man forsøger at se tingene i sammenhæng. Jeg har erkendt, at selvfølgelig er det afgørende, hvem der fremsætter forslaget, for så ved man, hvilke mål de har. SF har andre mål end Venstre, det er da helt legalt, men så må hr. Aage Frandsen også tilgive mig, at jeg læser forslagene i det lys, som jeg ved de er fremsat i. Det kan ikke være helt rimeligt, at både hr. Aage Frandsen og hr. Jørgen Estrup i dag kører på, at jeg er meget afvisende, og siger, det er næsten, ikke uanstændigt, men upassende.

Det synes jeg ikke er rimeligt at sige. Når jeg lægger to og to sammen – og det gør jeg ved at tage hr. Aage Frandsens forslag, 1. spalte i bemærkningerne på side 3, og det kommer før side 4 – så kan jeg ikke lade være med at bemærke, at der står, at efter SF's opfattelse er det utrolig vigtigt med en øget indflydelse til lønmodtagerne i form af demokrati på arbejdspladsen. Lidt senere hedder det også, at lønmodtagernes indflydelse er en væsentlig produktionsfaktor.

Ja, det er muligt, den er det. Men det er den ikke ud fra mit synspunkt, ud fra Venstres synspunkt, for vi tror ikke på, at arbejdspladser da kan fungere. Derfor har jeg noteret mig, at hr. Aage Frandsen sagde, at man ville tage alle erfaringer med i de overvejelser, som følger, når udvalgsarbejdet er slut. Jeg har jo til min store gru erfaret, at der er flertal for det.

Jeg håbede inderligt – jeg tror det ikke – at der var nogle forsøg, der var gjort et eller andet sted, og hvor man kunne få virkeligheden at se på tryk, nemlig med nogle erfaringer, som selvfølgelig er uhyre dårlige.

Men vi afventer. Vi har noteret hr. Aage Frandsens synspunkter. Dem vil jeg så vende

[Helge Sander]

tilbage til, når resultatet af undersøgelsen foreligger.

Undskyld, hr. formand!

Formanden:

Ja, jeg afventer at se, hvor meget man vil overskride taletiden.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg synes ikke, hr. Helge Sanders begrundelse for, at han var så afvisende, kunne tages ud af de citater, hr. Helge Sander kom med.

Jeg synes, at det er en given ting – jeg tror ikke engang, det kan modbevises, ikke engang af en liberalist – at demokrati på arbejdspladsen er en produktivkraft eller en produktionsfaktor, der spiller en rolle, og at den kan spille en positiv rolle. Man bliver mere glad ved arbejdet, hvis man også har lidt indflydelse på sit arbejde. Det er klart, at der kan være nogle ting i arbejdsprocesserne, som det kan være u hensigtsmæssigt hvis alt for mange har indflydelse på. Derfor forstod jeg ikke rigtig, at citatet kunne bruges til at sige, at man reagerede negativt.

Derimod kunne jeg forstå noget andet, og det var det, som hr. Poul Erik Dyrlund i sin indledning forholdt sig til, nemlig at vi har set disse fire forslag i sammenhæng. Men hr. Poul Erik Dyrlund sagde ganske rigtigt, at dette her forslag godt kan ses isoleret. Det er vi helt enige om. Derfor synes jeg også, hr. Helge Sander skal se det isoleret fra de andre forslag. Vi synes, at de hænger sammen, men man kan sagtens gennemføre dette her alene.

Til hr. Poul Erik Dyrlund vil jeg godt sige, at jeg er enig i, at der ikke fra hr. Poul Erik Dyrlands side var tale om, at man ville udelukke arbejdsmarkedets parter fra udvalget.

Ministeren gav udtryk for, at man ville starte med ekspertgruppen og se, hvad der var at hente. Det synes vi er udmærket. Hvis man så når frem til, at man ikke vil have arbejdsmarkedets parter med, så kan det være hensigtsmæssigt. Vi mente med forslaget, at det var hensigtsmæssigt at tage dem med. Og vi havde regnet med, at der også var andre partier her i Folketinget, der var interesseret i, at de var med.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg synes, at det er fint nok, at hr. Helge Sander prøver at forklare os, hvorfor han sagde, som han gjorde. Det tager jeg gerne til mig og prøver på at forstå.

Jeg synes til gengæld så, at hr. Helge Sander burde interessere sig mere for, hvad der faktisk står i beslutningsforslaget. Der står nemlig hele tiden med spørgsmålstegn, at dette udvalg, som man overvejer at nedsætte, skal undersøge dette og hint. Der står ikke, hvad konklusionerne skal være. Det er en god ting, hvis man nedsætter et udvalg, at man ikke skriver dets betænkning på forhånd. Det gør hr. Aage Frandsen ikke i sit forslag. Men hr. Aage Frandsen og SF har selvfølgelig nogle holdninger til, hvordan verden ser ud. Men det er ikke SF, der skal sidde i udvalget.

Jeg synes, at hr. Helge Sander kan slappe fint af. Selv om det skulle ende med et udvalg, hvad der ikke er nogen af os der ved om det kunne gøre, så er der altså ikke nogen grund til at være rystet på forhånd. Det vil sikkert i høj grad være gode og gedigne forskere, der vil komme til at sidde dér, og de har ikke, hvis de er gode og gedigne forskere, skrevet slutningen på forhånd.

Men jeg vil i stil med, hvad hr. Poul Erik Dyrlund sagde tidligere, understrege, at jeg netop delte processen op i to faser og sagde: Vi må først undersøge, hvor vi er henne, hvad vi ved, og så finde ud af, hvad det er for huller, der er. Når vi er nået til dette punkt, kan vi tage stilling til, hvordan vi fylder disse huller ud.

Jeg har sådan set heller ikke taget stilling til, om det skal være et udvalg, eller hvordan det skal være, men kun givet tilsagn om, at vi også meget gerne vil tegne det fulde billede for at kunne vurdere demokratiet på arbejdspladserne.

Det tror jeg såmænd hr. Helge Sander egentlig også gerne vil se, det billede, når det er der, også i relation til, hvad jeg sagde tidligere om nysgerrighed og andre ting.

Så skal jeg blot, hvad jeg glemte under min ordførertale, sige, at CD og Kristeligt Folkeparti har den samme holdning: at man sådan set heller ikke kan tilslutte sig nedsættelsen af et udvalg, men at man gerne vil have overvejet, hvad man kan sige om problemerne.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Venstre ønsker ikke, at der bliver sat spørgsmålstegn ved ledelsesretten på virksomhederne.

SF's demokratibegreb kan vel ikke have ændret sig fra det forslag, vi behandlede for få minutter siden, og som hed ØD, og så til det forslag, som vi behandler nu.

Jeg vil gerne have, at mine bemærkninger ses i dette lys.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Man kan sagtens gennemføre demokrati på arbejdspladsen, som påvirker dispositionsmulighederne for arbejdsgiverne, deres ret til at lede og fordele arbejdet. På et tidspunkt mener vi så at man kommer i karambolage, i konflikt med de to rettigheder, og det er det, der ligger i et økonomisk demokrati-forslag. Men der er intet til hinder for, at man gennemfører demokrati på arbejdspladsen og fuldstændig håndhæver, skal vi sige ejendomsretten. Det er klart, at hvis man går ret langt, går det også ud over arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, men det, der ligger i det her forslag, er jo altså kun – kun – at man undersøger de her ting.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udvalget for Forretningsordenen (22/4 93):

Udtræder: Poul Nødgaard (FP)

Nyt medl.: Aage Brusgaard (FP)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 28. april 1993, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 16.50